

Beheer en Uitvoering

Aan de gemeenteraad

25 januari 2011
Gemeentestukken: 2011 - 74

Onderwerp: Startnotitie Bomenbeleidsplan

1. Voorstel

Voorgesteld wordt de Startnotitie Bomenbeleidsplan vast te stellen.

2. Aanleiding

In 2010 is in de Commissie Samen wonen enkele keren het onderwerp bomen en bomenkapbeleid aan de orde geweest. Als gevolg hiervan is in de lijst met acties en aandachtspunten opgenomen dat een notitie onderhoud bomen / nota groenbeleid aan de raad ter vaststelling zal worden aangeboden.

In de programmabegroting 2011-2014 staat dat wij in 2011 een bomenbeleidsplan opstellen en u ter vaststelling aanbieden.

De startnotitie richt zich op een bomenbeleidsplan en niet op een nota groenbeleid. Na het verschijnen van het bomenbeleidsplan willen wij met u van gedachten wisselen over een eventuele nota groenbeleid. De reden waarom wij deze onderdelen scheiden vindt u onder aspecten (waarom een apart bomenbeleidsplan) terug.

3. Aspecten

De (stads)boom is een belangrijk groenelement in het stedelijk gebied. Ze bepalen vanwege de grootte, in belangrijke mate het groene beeld van de gemeente. Een beeld waar veel bewoners belang aan hechten (Structuurvisie Ridderkerk).

In het najaar van 2009 en zomer 2010 zijn de circa 17.000 gemeentelijke bomen geïnspecteerd. De inspectiegegevens zijn vastgelegd in de boommodule van het groenbeheersysteem. De gegevens leveren, naast eigen kennis, informatie voor het bomenbeleidsplan.

Naast bovenstaande hebt u in het afgelopen jaar meerdere vragen over bomen en groen gesteld. Het bomenbeleidsplan gaat hier voor een deel niet op in. Vandaar dat wij in dit voorstel hier nader op ingaan. U treft achtereenvolgens informatie aan over:

- 3.1 regelgeving;
- 3.2 vastgesteld beleid;
- 3.3 waarom een apart bomenbeleidsplan;
- 3.4 andere boomeigenaren;
- 3.5 eigenaarschap en verhoudingen grote groenbeheerders.

3.1 Regelgeving

3.1.1 Algemene Plaatselijke Verordening en Wet Algemene Bepalingen Omgevingsrecht (WABO)

In de Algemene Plaatselijke Verordening (APV) van 2007 hoofdstuk 4, afdeling 3 artikel is "Het bewaren van Houtopstanden" (artikel 4.3.1. t/m artikel 4.3.11) opgenomen. De basisrichtlijn komt uit de Model Bomenverordening van de Vereniging Nederlandse Gemeenten.

De gemeente heeft gekozen voor een bomenmaat van 20 cm doorsnede [modelverordening 15 cm]. De maat van 20 cm hanteert de gemeente overigens al sinds 1996 (oude boomverordening). Verder mogen bomen in veel particuliere tuinen zonder vergunning worden gekapt m.u.v.

- a. gronden die behoren bij of in eigendom zijn van publiek- en privaatrechtelijke instellingen;
- b. particuliere tuinen, zoals vastgelegd op de tekening met belangrijke groengebieden;
- c. bomen die genoemd zijn op de Bomenlijst.

Sinds 1 oktober 2010 is de WABO van kracht. Aanvraagvergunningen voor het kappen van bomen is een activiteit die onder de WABO is geregeld. Aanvragen worden getoetst waarop een verlening of afwijzing volgt. Noodkap is een specifieke maatregel die toegepast wordt wanneer zich gevaarlijke situaties kunnen voordoen of een vergelijkbaar spoedeisend belang.

De laatste jaren heeft de gemeente ruim 2% van het openbare bomenbestand gekapt (ca. 350 bomen). Het gaat vrijwel steeds om minder vitale bomen en om dunningen van bestaande boomgroepen. Waar mogelijk volgt herplant. De afgelopen jaren zijn er jaarlijks ongeveer 350 bomen aangeplant. Omdat kapactiviteiten gevoelig liggen wordt veel tijd besteed aan communicatie.

Als gevolg van de WABO moet de APV worden aangepast. Hierover zult u later dit jaar een voorstel ter vaststelling ontvangen. De WABO leidt ook tot een aangepaste regelgeving voor bomen. Naast noodzakelijke aanpassingen streven wij ook naar minder regelgeving met betrekking tot het kappen van bomen. Straks wordt u voorgesteld om voor Ridderkerk een "Groene Kaart" vast te stellen. Op deze kaart staan alle belangrijke boom- en groenstructuren van de gemeente en de bomen die voorkomen op de Bomenlijst. Bomen die binnen de contouren van de Groene Kaart vallen (en op de Bomenlijst staan) blijven vergunningplichtig. Alle andere bomen zijn vergunningvrij, zoals bomen in: gemeenschappelijke tuinen, bij scholen, bij kerken en in woonstraten, tenzij er sprake is van bijzondere bomen die op de bomenlijst staan. Uiteraard blijven wij ons inzetten voor zorgvuldige communicatie indien bomen in het openbare gebied moeten worden gekapt.

3.1.2 Boswet

De Boswet beschermt houtopstanden buiten de bebouwde kom in de gemeente. Het gaat in dit geval om de bebouwde kom krachtens de Boswet, die gemeentelijk in 1998 is vastgesteld. Binnen de bebouwde kom geldt uitsluitend de APV. Buiten de bebouwde kom gelden zowel de Boswet als APV, waarbij de Boswet de bovenliggende wetgeving is. Bomen, die de Boswet niet 'beschermt', vallen dan onder de APV. De Boswet valt niet onder de WABO.

3.1.3 Flora-/Faunawet

Bij kapvergunningen moet rekening worden gehouden met de flora- en faunawet. Van belang is de boom als waardevol biotoop voor beschermde diersoorten (bijv. hollenbroeders vleermuizen/uilen). Indien vogelnesten aanwezig zijn moet met het kappen worden gewacht, totdat de jonge vogels het nest hebben verlaten.

3.1.4 Wettelijke zorgplicht

Boomeigenaren zijn verplicht zich te houden aan de wettelijke zorgplicht; de zorg voor een veilig boombestand. Bij zorgplicht gaat het om een visuele beoordeling. Deze beoordeling moet worden geregistreerd en gesignaleerde knelpunten moeten worden opgelost. Frequentie van beoordeling is afhankelijk van de kwaliteit van de boom, de leeftijd en de standplaats. Juiste uitvoering van zorgplicht voorkomt eventuele claims, die ontstaan bij schades of ongelukken.

3.1.5 Ziekten en plagen

In toenemende mate krijgt de gemeente te maken met ziekten en plagen onder de bomen. In het verleden speelden vooral de iepziekte en in mindere mate de watermerkziekte bij (oude) wilgen. In de laatste jaren zijn er meer zorgen waaronder vooral de bloedingziekte (kastanjes) en eikenprocessierups (eiken). Onlangs is ook de massariaziekte in platanen ontdekt. Ziekten vergen extra monitoring en soms ingrijpende, onvoorziene ingrepen (kastanjes Erasmuslaan).

3.2 Vastgesteld beleid

In 1992 is de beheernota openbaar groen verschenen. In de nota staat te lezen dat deze een vervolg krijgt met het opstellen van een groen- en een bomenstructuurplan.

In 1994 is de groenbeleidstrategie verschenen. In de strategie staat onder anderen de hoofdgroen- en hoofdbomenstructuur. De verdere uitwerking vindt plaats in actieplannen.

In 1997 is het actieplan hoofdgroenstructuur vastgesteld.

Wijkgroenactieplannen en wijkactieplannen voor bomen zijn een integraal onderdeel gaan uitmaken van de wijkontwikkelingsprogramma's waarmee in 1999 (Bolnes) is begonnen.

In 2008 is het beleidskader duurzaam beheer vastgesteld: "basiskwaliteit beheer openbare ruimte". Het gaat hierbij om de kwaliteiten van groen, verhardingen en elementen in de openbare ruimte. De te realiseren beeldkwaliteiten (exclusief – standaard – minimaal) zijn bepaald en gekoppeld aan de betreffende beheerpakketten. Het beleidskader geeft sturing aan het reguliere onderhoud van het groen, de verhardingen, ed. Bomen zijn in het beleidskader duurzaam beheer niet opgenomen.

3.3 Waarom een apart bomenbeleidsplan

3.3.1 Bomen moeten altijd volgens vaste handelingen worden beheerd

Bomen kunnen, in tegenstelling tot beplantingen, niet op verschillende niveaus worden onderhouden. Elke boom dient zijn juiste zorg te krijgen om tot volwaardige (stads)boom te kunnen uitgroeien.

3.3.2 Bomen zijn specifieke elementen, met eigen zorgen en eigen knelpunten

Bomen vergen een eigen aanpak. Bij bomen doen zich allerlei specifieke zaken voor op het gebied van beheer en groei die los staan van het andere groenbeheer (gras, struiken, ed.). Daarnaast spelen maatschappelijke belangen een grote rol. Verder is de boom veel duurzamer en zijn de aanplant- en beheerkosten niet vergelijkbaar.

3.3.3 Bij boombeheer is de wettelijke zorgplicht van toepassing

Elke boomeigenaar is gehouden aan de wettelijke zorgplicht (visuele boominspecties). Zorgplicht is in het leven geroepen om veiligheid van bomen te waarborgen. Blijkt uit de inspectie dat de boom gevaarlijk is of wordt, dan moet de eigenaar tijdig maatregelen nemen. Vandaar ook dat inspecties met een zekere regelmaat moeten worden uitgevoerd. Standplaats, soort en ouderdom bepalen de frequentie.

Los van deze aspecten houdt de bomenstructuur geen rechtstreeks verband met de groenstructuur. Langs veel straten en wegen komen straatbomen voor terwijl groen nagenoeg ontbreekt.

Om bovengenoemde redenen heeft een bomenbeleidsplan een andere opzet dan een nota groenbeleid. In het bomenplan maken wij onder anderen inzichtelijk welke knelpunten ten aanzien van boombestanden op korte, middellange en langere termijn te verwachten zijn en welke visuele- en financiële effecten dit heeft. Knelpunten die vooral betrekking hebben op de bomen in het stedelijk gebied.

3.4 Andere boomeigenaren

Belangrijke boomeigenaren in de gemeente zijn:

- Buitenstedelijk - Natuur- en Recreatieschap IJsselmonde
 - Stichting Het Huys ten Donck
 - Waterschap Hollandse Delta
 - Rijkswaterstaat

Binnenstedelijk - Woonvisie

- Andere particuliere grondeigenaren, waaronder bedrijven, scholen, kerken ed.

3.5 Eigenaarschap en verhoudingen grote groenbeheerders

De gemeente is in hoofdzaak verantwoordelijk voor het binnenstedelijk groen. Uitzondering hierop vormen de recreatiegebieden het Reyerpark, de Gorzen, de Noord en de Griend. De gemeente is grondeigenaar van deze gebieden behoudens de griend, die sinds 1975 van de staat wordt gehuurd. *(Over de griend heeft u onlangs een informatiebrief ontvangen over de overdracht van verhuur en beheer aan de Stichting het Zuid-Hollands Landschap. Bij brief van 11 januari 2011 heeft de eigenaar van het gebied (rijksvastgoed en grondbedrijf) ingestemd met de huuroverdracht per 1 januari 2011.)*

Het overgrote deel van het buitenstedelijk groen is in beheer en onderhoud van derden (voor toelichting zie hieronder). De gemeente heeft hier verder geen sturing op. Wel is er sprake van ambtelijk contact, daar waar het gaat om vragen van wijkbewoners of wijkoverleg. Verder zoeken de partijen elkaar op indien er sprake is van grote groenveranderingen (kap- en rooiwerkzaamheden).

3.5.1 Donckse Velden 1, 2a, 2b en 3 / Nes polder / Oosterpark / Wevershoek

In het landinrichtingsplan IJsselmonde staat de ontwikkeling van de Donckse Velden en de Nes op de agenda. De Dienst Landelijk Gebied zorgt voor aankoop en realisatie van het project in samenwerking met de toekomstige beheerder, de gemeente, het waterschap en eventueel derden. *Ten aanzien van de gronden rond Het Huys ten Donck is een uitzondering gemaakt. Het rijk heeft met de eigenaar de Stichting Het Huys ten Donck een langjarige pachtovereenkomst afgesloten.*

Na realisatie draagt de Dienst het beheer en onderhoud van de gebieden over aan het Natuur- en Recreatieschap IJsselmonde. De gronden komen in handen van de provincie. Dit is ook zo gegaan bij het Oosterpark en Wevershoek.

Donckse Velden 1 (Bolnes oost) en 2a (Slikerveer west) zijn in de afgelopen jaren gerealiseerd. Met de aanleg van Donckse Velden fase 2b (het deel bij de Donckselaan) wordt in 2011 begonnen. De realisatie van Donckse Velden fase 3 (westkant van het Reyerpark) is op dit moment onzeker in verband met de economische recessie.

De beheerder, het Natuur- en Recreatieschap IJsselmonde, zorgt voor het dagelijks beheer en onderhoud. Ze stelt beheerplannen op die in de algemene vergadering aan de orde komen. Wethouders van gemeenten zijn vertegenwoordigd in het dagelijks en algemeen bestuur van het schap. Op ambtelijk niveau zijn er geregeld contacten. Per inwoner wordt aan het schap een vast bedrag betaald voor het jaarlijkse onderhoud.

3.5.2 Waalbos

In het landinrichtingsplan IJsselmonde staat ook de realisatie van het Waalbos. Ook in dit geval is Dienst Landelijk Gebied de trekker van het project voor wat betreft onteigening, financiering en realisatie. DLG doet dit in overleg met dezelfde partijen en Staatsbosbeheer. Laatstgenoemde wordt de toekomstige beheerder van het gebied. Het rijk blijft grondeigenaar.

In 2011 wordt met de aanleg van de eerste fase (zuidkant Rijsoord) begonnen. De aanleg van de tweede fase volgt een jaar later. Met Staatsbosbeheer als beheerder heeft de gemeente geen ervaring.

3.5.3 Crezéepolder

De ontwikkeling van de Crezéepolder, in het kader van Delta Natuur, is in 2010 gestart met de verzwaren van de Oostmolendijk. In 2011 wordt met de aanleg van het gebied in de polder een begin gemaakt. Delta Natuur, die onder verantwoording van de provincie werkt, zorgt voor de uitvoering van het project. Ruim tien instanties zijn bij het plan van aanpak betrokken, waaronder de gemeente. De Stichting Het Zuid-Hollands Landschap is als organisatie aangewezen voor het beheer en onderhoud van het gebied. Om deze reden hebben wij de stichting ook benaderd voor het beheer en onderhoud van de griend.

Met de Stichting Het Zuid-Hollands Landschap als beheerder heeft de gemeente nog geen ervaring.

3.5.4 Groenzones langs wegen buiten de bebouwde kom

Er zijn nog twee andere grote groenbeheerders binnen de gemeentegrenzen actief: Rijkswaterstaat en het Waterschap. Beide zijn eigenaar van aanzienlijke oppervlakten 'groen' voorkomend langs wegen die buiten de bebouwde kom liggen.

Rijkswaterstaat is eigenaar van het groen langs de A15, de A16 en rond de grote verkeersknooppunten.

Het Waterschap is eigenaar van het groen langs de overige wegen waarbij de Rotterdamseweg het meest in het oog valt. De groene bermen voorzien van gras, beplanting en bomen bepalen mede het groene beeld van de gemeente. Het beheer en onderhoud zijn een verantwoordelijkheid van het Waterschap. De gemeente heeft hier geen invloed op.

3.5.5. Het Landgoed Het Huys ten Donck

Een bijzondere plaats is weggelegd voor het landgoed rondom Het Huys ten Donck. Het landgoed kent het predicaat natuurgebied. Het beheer van het gebied vindt plaats volgens een door het rijk vastgesteld beheerplan met een looptijd van 5 jaar. Het rijk houdt toezicht op de uitvoering van het beheerplan. Onder die voorwaarde komt de Stichting in aanmerking voor een beheersubsidie.

4. Aanpak/Uitvoering

Het bomenbeleidsplan wordt uiterlijk juli 2011 aan u voorgelegd.

5. Kosten/Opbrengsten/Dekking

De kosten voor het opstellen van het bomenbeleidsplan komen uit de beschikbare uren 2011 voor de beleid- en beheermedewerker groen.

Het college van burgemeester en wethouders van Ridderkerk,
de secretaris, de burgemeester,

Mw. M.H.J.C. Nienhuis

mw. A. Attema